

Șuturi în fundul tradiției

De la o vreme mă amuză copios eterna – și inutila, în opinia mea – controversă pe tema teatrului alternativ, inițiată și alimentată chiar de către autointitulații „alternativi”. Dar atunci când unul din termenii ecuației lipsește, disputa cade în derizoriu. Se anulează de la sine și capătă greutatea specifică a unui balon de săpun.

Ce vrea să zică aceea *teatru alternativ*? Într-un elementar recurs la (rudimentele) logică formală, nimic. Dacă „non-obiect” *versus* „non-obiect”, putem spune că tot ce nu e teatru (așa cum îl percepeam noi până acum) este non-teatru. Și cu asta am pus punct discuției. Sau – dacă ne plasăm în „cercul strâmt” al prăfuitelor și hulitelor spectacole de teatru normal, tradițional și pentru a păstra denotația aruncată în joc – aș îndrăzni să cred că fiecare spectacol bun este alternativa precedentului. Fără a-l anula sau exclude. Numai că... Alternativii vor să fie luați în seamă. Sunt, în marea lor majoritate, tineri și, ca orice tânăr, vor să li se acorde o importanță cel puțin egală cu aceea care i se dă teatrului consacrat. Ei nu pot înțelege de ce o reprezentație în cutia italiană adună în fotolii sute de

privitori ani de-a rândul, iar însășiările lor cu pretenții de mare eveniment artistic – cu cât mai abscons, cu atât mai sofisticat, pretind ei; în fapt, cu cât mai confuz, cu atât mai inconsistent – nu aduc decât câțiva rătăciți, pasionați (fără să înțeleagă mare lucru) de un soi de teatru prizat cu o sticlă de bere în mână ori într-o perdea de fum care (nu e prea clar) face parte din mizanscenă sau din ambientul obișnuit al locului cu pricina. Dacă mișcarea alternativă se referă doar la sursele de întreținere ale demersului teatral, sunt gata să accept că teatrul alternativ este teatrul non-bugetar. Adicătelea, cum ar veni, negația se referă, în această situație, doar la forma de finanțare. Dar tare mă tem că „apostolii” alternativi se revendică de la o mișcare anume. Care? Nici ei – lasă impresia – nu știu prea bine. Ei se vor reprezentanții unui anume curent artistic. Avem noi un nou Grotowski? Ori, măcar, un sfert de Grotowski? Și nu mă refer la citări epigonice, oricât de izbutite, ci la ceva de anvergura „teatrului sărac”. Avem noi un Peter Brook? Deși „spațiul gol” umple cam multe scene. Îi avem în schimb, salutați doar de critica „oficială”, pe Darie,

pe Măniuțiu, pe Cătălina Buzoianu, pe Felix Alexa, pe Tompa Gábor... Dacă sunt bune și au forța de a emoționa – unicul criteriu, după mine, al valorii – spectacolele „alternativilor” sunt teatru. Și sunt convins că așa vor și autorii lor să fie tratate. Cele proaste, ca și aceeași grupă de făcături ale „tradiționalilor”, sunt non-teatru. Procentul, însă, e cel care dă de gândit. Să mi se explice cu ce e mai alternativ Radu Afrim decât Bocsárdi László, ori Theo Hergelegiu decât Alexandru Dabija. Cu ce e mai alternativ Job de la Târgu-Mureș decât Unchiul Vanea de la „Bulandra”? Unde plasăm Creatorul de teatru? Dar Decameron 639? Le-aș reaminti „alternativilor” ce spunea Dali (Dali, alternativul alternativilor la vremea lui!): „Trebuie să subliniez că numai tradiția aduce ceva original, fără a uita că aduce după ea și foarte mult praf (...) De aceea este salutar să te revolți, să dai câteva șuturi în fundul tradițiilor, ca să le scuturi puțin de praf. Când totul e bine curățat, îți dai seama că revolta în sine n-a prețuit ceva decât în măsura în care a primit tradiția”.

Adrian Palcu

Scartea de teatru

Demiurghi neputincioși

Autorii care au trăit experiența dictaturii își convertesc trăirile în fabule cosmice: puterea personalizată acaparează tot spațiul vieții și perspectiva morții, capacitatea de a iubi și de a gândi. Dictatorul nu este posesorul unor calități deosebite, el este puternic doar pentru că poartă însemnele funcției

supreme și nimicnicia lui este molipsitoare: supușii unui dictator măreț prin delegație sunt ei înșiși lipsiți de dimensiuni metafizice, frustrați în revoltele sau în disidențele lor.

Dramaturgia lui Valentin Nicolau se situează exact la punctul de la infinit unde s-ar putea întâlni linia Omului revoltat al lui Camus și cea a lui

Mitică, personajul mitic al lui Caragiale. De altfel, Majestatea Sa din piesa care dă titlul volumului* îl parafrazează pe Caligula din piesa autorului francez: ca și împăratul roman, el dorește Luna (sau ceva aproximativ asemănător) și tânjește după simplitate, dar e lipsit de patetismul aspirației spre absolut, e capricios, răsfă-

* Valentin Nicolau, *Ultimul împărat*, Ed. Polirom, 2001